

CI

ÜNİTE 8: DÜNYANIN SONU MU GELİYOR?

- 1. Ders:** Kehanetler
- 2. Ders:** Küresel Felaketler
- 3. Ders:** Doğa Kazandı

■ Kazanımlar

■ Dinleme

1. Tartışmalarda/münazaralarda iki tarafın da düşüncelerini kolaylıkla anlar.
2. Canlı yayınlardan ya da kayıtlardan dinlediği farklı türlerdeki konuşmaları zorluk çekmeden anlar.

■ Okuma

1. Metinde yer alan bilgileri ve düşünceleri değerlendirerek çözümler.
2. Üst dil becerisi gerektiren metinleri (raporlar, analizler, formlar vb.) anlamlandırır.

■ Konuşma (Sözlü Anlatım ve Karşılıklı Konuşma)

1. Herhangi bir konudaki düşüncelerini, destekleyici ve kanıtlayıcı ifadelerle savunur.
2. Akademik konularda yöneltilen soruları yanıtlar ve gerektiğinde sorular sorar.

■ Yazma

1. Verilen bir konu hakkında düşüncelerini bilimsel temellere dayandırarak yazar.
2. Günlük hayatla ilgili farklı kaynaklardan edindiği bilgileri sentezleyerek özetler.

Ders I: KEHANETLER

Hazırlık:

1. Bir gün bütün dünyada olan biteni hatta olacak bitecek her şeyi bilsek ne olurdu?
2. Dünya'nın sonu mu geliyor? İnsan, bu sona dur diyebilir mi?
3. Sadece insanlar mı doğaya zarar verebilir?

Bu derste neler öğreneceğiz?

Kehanet ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek, bu konu hakkında-ki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

BÜYÜK KÂHİN “BABA VANGA”

Gerçek adı Vangeliya Pandeva olan Baba Vanga, 31 Ocak 1911'de, bugün Makedonya topraklarında bulunan Strumitza köyünde dünyaya geldi. 16 yaşındayken bir fırtına sırasında yıldırım çarpması sonucu görme yetisini kaybeden Baba Vanga, bu tarihten sonra Orta Çağın ünlü kâhini Nostradamus gibi, sonradan gerçek olan kehanetlerde bulunarak, uluslararası **üne kavuştu**. Hayattayken kehanetleri Bulgar hükümeti tarafından **kaleme alınarak** saklanan Baba Vanga'nın söylediklerinin büyük bölümü doğru çıktı. Baba Vanga, Bulgaristan'da 1989 yılında devrilen eski komünist diktatör Todor Jivkov dâhil çok sayıda devlet adamını kehanetleri ile etkiledi. İkinci dünya savaşı sırasında Nazi lideri Adolf Hitler tarafından bizzat ziyaret edilen, Rus gizli servisi KGB'nin bile tavsiyeler aldığı Baba Vanga, 1996 yılında 84 yaşında hayata veda etti.

Baba Vanga o zamanın insanlarını etkisi altına almış hatta adına belgesel yapılmış ve sonunda bir halk kahramanı olmuştur.

Baba Vanga bu doğüstü gücüne 30 yaşında kavuşur. Bir adam ona yaklaşır ve soru sorar “Beni tanıyor musun?” Baba Vanga “Hayır sizi tanımıyorum.” der. Aziz Loann Zlatoust kendini tanıttikten sonra “Yakında savaş çıkacak, ben sana kimin ölüp ölmeyeceğini söyleyeceğim sen hepsini göreceksin” der. Baba Vanga ise bu olayı ailesine anlatır fakat kimse ona inanmaz ve daha sonrasında II. Dünya Savaşı **patlak verir**.

II. Dünya Savaşı sırasında Baba Vanga'nın şöhreti tüm Bulgaristan'da duyulmaya başlar. Baba Vanga, askerdeki yakınları hakkında insanlara bilgi verir ve her söylediği, saat geçirmeden gerçekleşir.

Peki, Baba Vanga bunu nasıl yapıyor? Nasıl savaşta insanların öleceklerini, hayatta kalacaklarını ve hatta evlerine gelecekleri günü ve saati hatasız olarak söyleyebiliyor? Bunun için ona, bir küp şeker yetiyordu. Şaşırmayın, yanlış okumadınız sadece bir adet küp şeker. Baba Vanga'yı ziyarete gelen insanların yanlarında bir adet küp şeker getirmeleri gerekiyor. Baba Vanga onlara, neyin veya kimin akıbetini öğrenmek istediklerini soruyor. Cevap aldığı anda ayin başlıyor. Baba Vanga onların getirdiği bir adet küp şekeri avuçlarının içine alıyor ve biraz zaman geçtikten sonra onlara ne olduğunu ve olacağını söylüyordu.

Vanga'nın şöhreti o kadar artar ki Nazi Lideri Adolf Hitler bizzat onu ziyarete gelir ve savaşın ne getireceğini sorar. Orada ne konuşulduğunu kimse bilmese de Adolf Hitler'in evden çıkarken bir hayli sinirli olduğu biliniyor. Adolf Hitler, kendisini tatmin edecek cümleler duymamasına rağmen BabaVanga'nın öldürülmemesini emreder.

Baba Vanga'nın en büyük özelliklerinden biri de, ölen yakınları hakkında insanlara bilgi vermek. O kadar detaylı anlatıyor ki sadece ölen kişinin en yakınları doğruluğunu **teyit edebiliyor**.

Neleri Bildi?

Baba Vanga'nın kayıtlara geçen, gerçekleşmiş kehanetlerinden bazıları şöyle:

"İki çelik kuş kulelere çarpacak, gökyüzü aydınlanacak." (11 Eylül saldırıları)

"Kursk su altında kalacak, bütün dünya arkasından ağlayacak." (2000 yılında 118 Rus askerinin hayatını kaybettiği denizaltının adı)

"Vladimir'in (Putin) zaferi dünyada her şeyi etkileyecek."

"İklimler değişecek." (Küresel ısınma)

"Amerika'nın 44'üncü başkanı siyahi olacak. Siyahi liderin gelmesinden kısa süre sonra ülke büyük bir ekonomik krize girecek, dünyaya barış değil, felaket getirecek."

Gelecekte neler olacak?

Baba Vanga'nın ölümünden önce kayıtlara geçen kehanetlere göre, gelecekte insanoğlunu zor günler bekliyor. Kanserin dalga dalga yayılmasından komünizmin dönüşüne kadar birçok konuda öngöründe bulunan Baba Vanga, 2012'de kıyametin kopmasından korkanlara da iyi haberler veriyor. Çünkü Baba Vanga'ya göre dünyanın sonu 3797 yılında geliyor.

Baba Vanga'nın gelecek ile ilgili kayıtlara geçmiş bazı kehanetleri ise şöyle:

2046, Hastalıklı her organın yerine yenisi yapılacaktır.

2076, Bütün dünyada sınıfsız bir komünizm sistemi yerleşecek.

2088, Bütün hastalıklar birkaç saniyede tedavi edilecek.

2097, Kimse yaşlanmayacaktır.

2167, Yeni bir din gelecek.

2304, Ay'ın tüm sırları çözülecek.

3797, Dünyanın sonu gelecek. İnsanoğlu başka bir gezegene göçecek ve yeni bir hayat başlayacak.

Kaynak: (www.denizhaber.com, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 1: Okuduğunuz metinde aşağıdaki hangi bilgilerden söz edilmektedir? İşaretleyin.

1. Baba Vanga'nın ailesinin tutumu
2. Baba Vanga'nın kehanetlere başlayışı
3. Vanga'nın ayin yapması için gerekli malzemeler
4. Adolf Hitler'in sinirlenmesinin sebebi
5. Baba Vanga'yı ziyaret eden kişilerin isimleri
6. Küresel ısınmanın sebepleri

Etkinlik 2: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

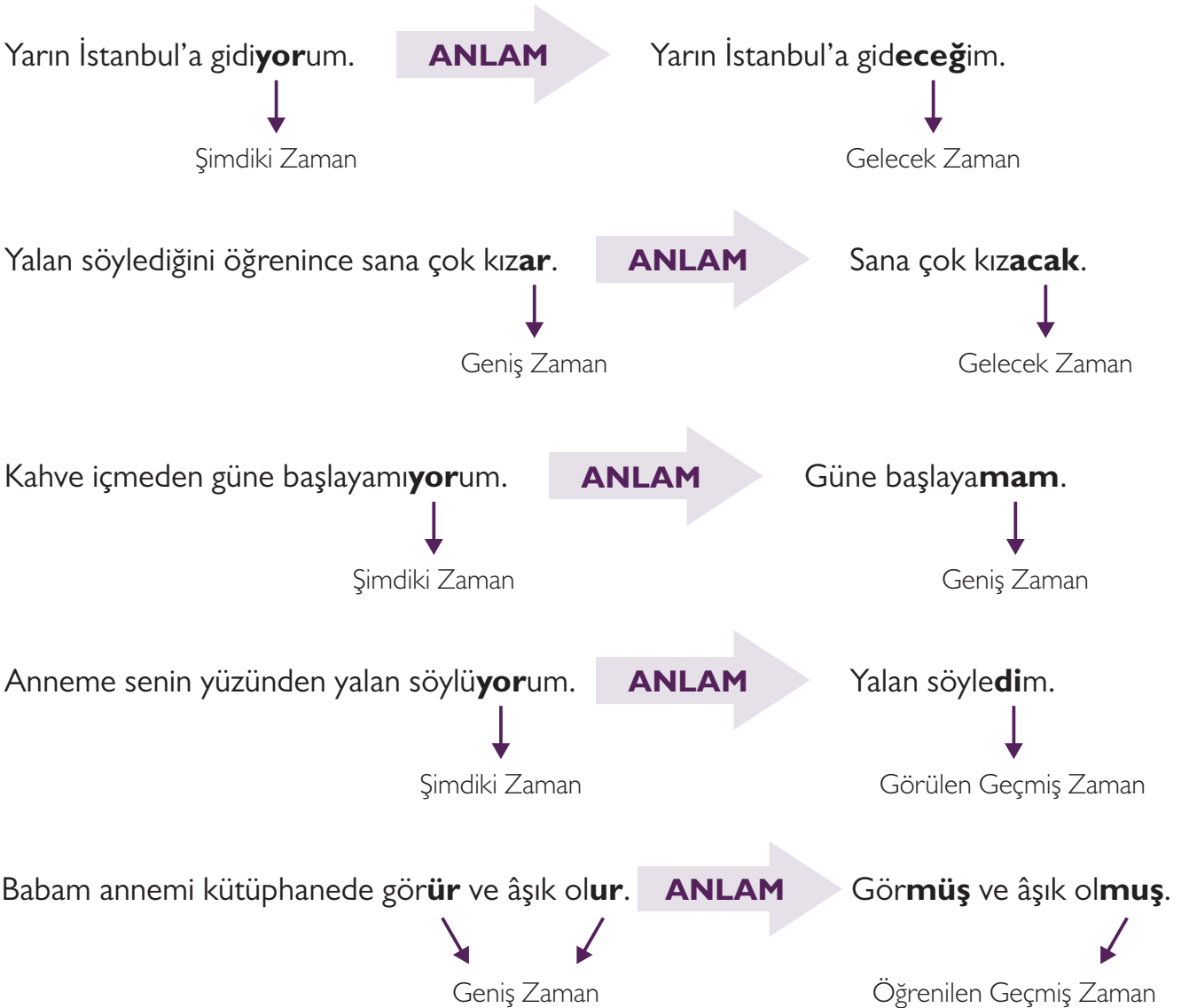
	Doğru	Yanlış
1. Baba Vanga, Adolf Hitler'e başarısız olacağını söyledi.	☐	☐
2. Baba Vanga'ya göre 2097'de kimse yaşlanmayacak.	☐	☐
3. Baba Vanga kendisi hakkında belgesel yapıldığını görmüş.	☐	☐
4. Baba Vanga'nın söyledikleri hükümet tarafından kaleme alınmış.	☐	☐
5. Baba Vanga'nın kehanetleri Nostradamus'un kehanetlerine benziyor.	☐	☐

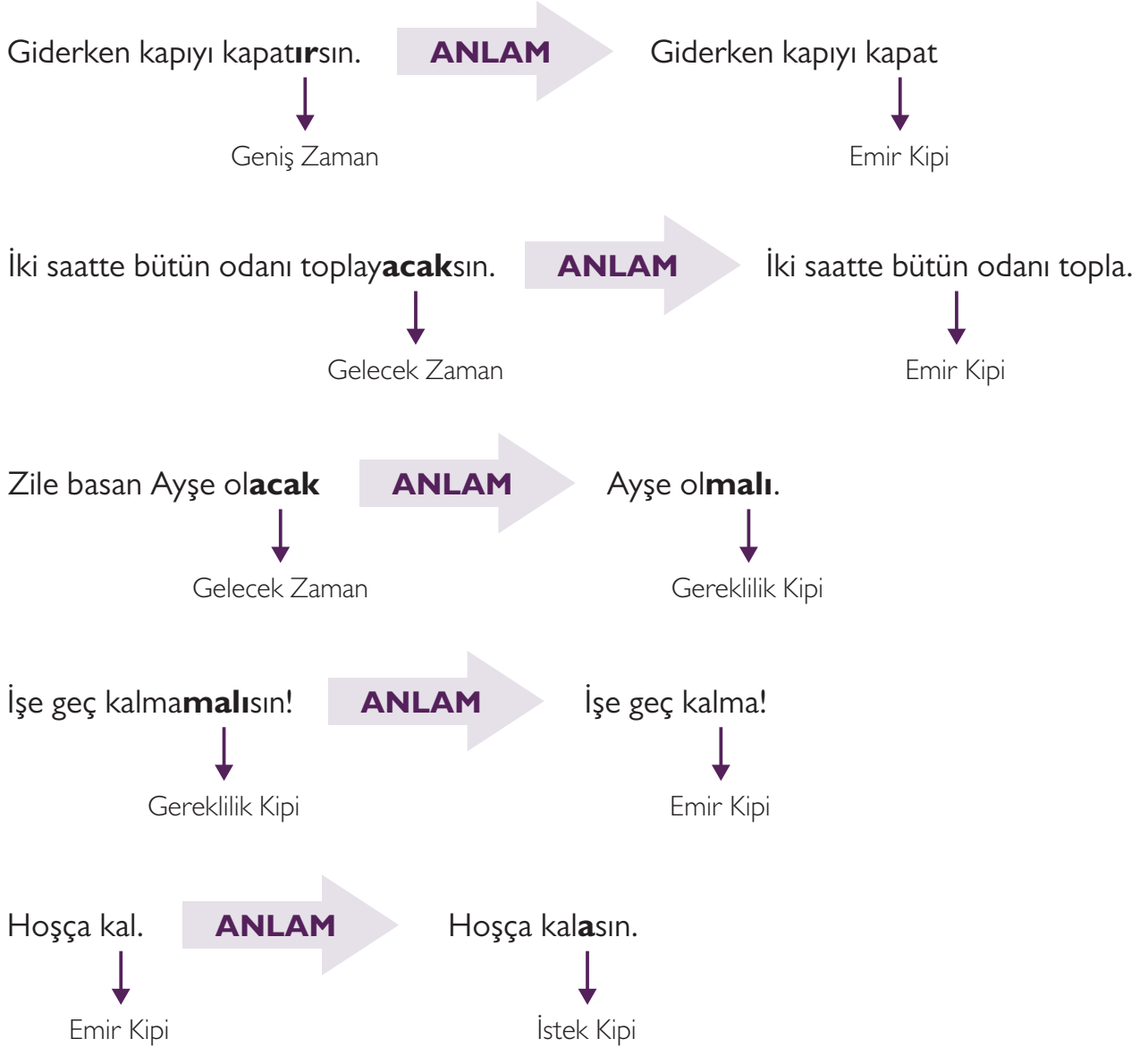
Etkinlik 3: Eşleştirin.

1. Kaleme almak	—●	a. gerçek olduğunu göstermek, gerçeklemek
2. Üne kavuşmak	—●	b. bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak
3. Teyit etmek	—●	c. ün kazanmak, şöhret bulmak
4. Patlak vermek	—●	d. gizli kalması istenen veya beklenmedik bir olay, ansızın ortaya çıkmak

Öğrenelim**ANLAM/KİP KAYMASI**

Eylem cümlelerinde, eylemin üzerinde görünen zaman başka, kastedilen (anlatılan) zaman başka olabilir. Bu duruma Türkçede anlam ya da zaman kayması deriz.

Etkinlik 4: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

“Sabahtan akşama kadar çalışırsam projeyi üç aya

I. Aşağıdakilerden hangisi uygun değildir?

- bitiriyorum.
- bitiririm.
- bitireceğim.
- bitirebilirim.
- bitirmeliyim.

“Yönetmenin söylediğine göre filmin sonunda adam kızı kurtarır ve sahne biter.”

2. Yukarıdaki cümlede işaretlenen zaman hangi anlamda kullanılmıştır?

- a) Gelecek zaman
- b) Geçmiş zaman
- c) Geniş zaman
- d) Şimdiki zaman
- e) Gereklilik

“Her sabah bu fırından ekmek alıyor.”

3. Yukarıdaki cümlede işaretlenen zaman hangi anlamda kullanılmıştır?

- a) Gelecek Zaman
- b) Görülen Geçmiş Zaman
- c) Duyulan Geçmiş Zaman
- d) Şimdiki zaman
- e) Geniş Zaman

“Babam kaza yaptığımı duyunca çok kızar.”

4. Yukarıdaki cümlede işaretlenen zaman hangi anlamda kullanılmıştır?

- a) Gelecek Zaman
- b) Görülen Geçmiş Zaman
- c) Duyulan Geçmiş Zaman
- d) Şimdiki zaman
- e) Geniş Zaman

“Bu yaz tatile Antalya’ya gidiyorum.”

5. Aşağıdakilerden hangisi anlam olarak yukarıdaki cümle ile aynıdır?

- a) Bu yaz tatile Antalya’ya gidebilirim.
- b) Bu yaz tatile Antalya’ya gittim.
- c) Bu yaz tatile Antalya’ya gideceğim.
- d) Bu yaz tatile Antalya’ya gitmeliyim.
- e) Bu yaz tatile Antalya’ya giderim.

Ders 2: KÜRESEL FELAKETLER

Bu derste neler öğreneceğiz?

Küresel felaketler ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri okuyup anlayabilecek ve bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

BÜYÜK HAYVANLARLA BİRLİKTE DOĞAYI DA YOK EDİYORUZ

Ortalama büyüklükteki vahşi hayvanların nesli bu hızla tükenmeye devam ederse, 100 yıl içinde toplam nüfuslarının dörtte birini kaybedecekleri tahmin ediliyor. Yeni bir araştırmaya göre, insanlık durmaksızın vahşi yaşamı yok etmeye devam ederse doğanın küçülmesine neden olacak ve hayvan nüfusu, dörtte bir oranında azalacak. Araştırmacılar, gelecek yüzyılda gergedanlardan kartallara varana dek 1000'den fazla memeli ve kuş türünün soyunun tamamen yok olacağını tahmin ediyorlar. Ayrıca bu durumun, insanların besin ve temiz su için bel bağladığı ekosistemlerin çökmesine yol açabileceğini de vurguluyorlar.

Sayılsız Tür Yok Edildi, Milyonlarcası Sırada...

Son 125.000 yılda insan türü, Afrika dışındaki tüm kıtalarda büyük canlıları yok etti. Araştırmada belirtildiğine göre, bu yok etme süreci önümüzdeki yıllarda artan bir biçimde hız kazanacak.

Bilim insanları, yaban hayatı korumak ve yaşam alanlarını onarabilmek için bir eylem planı hayata geçirilirse, gelecekte yaşanacak bu felaketten kaçınılabileceğini ifade ediyorlar. 1970'ten günümüzde dek hayvan popülasyonları yüzde 60 oranında azaldı. Bu durum, Dünya'da yaşanan altıncı kitlesel yok oluş sürecinin, vahşi alanların küçülmesi, avlanma ve yoğun tarım uygulamalarından kaynaklandığını ortaya koyuyor.

Hayvanlar Yok Olursa İnsanlar Da Yok Olur

Bu yeni araştırmaya öncülük eden Robert Cooke, "Henüz doğadaki rollerini tam anlamıyla bilmediğimiz bu büyük türleri kaybediyor olmamız endişe verici bir durum." diyor. "Onlar olmadan, işler çok hızlı biçimde daha da kötüleşmeye başlayabilir. Ekosistemler çökebilir ve hayatımızı sürdürmek için ihtiyaç duyduğumuz her şey yok olabilir."

Londra'da bulunan ZSL Zooloji Enstitüsü'nde görevli olan Chris Carbone şunları aktarıyor: "Bu çalışma, son buzul devirleri arasında bodur hayvanların yaşadığı tükenme oranlarına dair tahminler ortaya koyuyor. Daha büyük bir cüseye sahip türlerin en savunmasız kesimi oluşturduğunu gösteriyor. Birçok büyük hayvan türünün durumu, kaçak avlanma ve yasadışı vahşi yaşam ticareti sebebiyle nüfuslarındaki azalmayı daha da kötüleştirdiği

için, araştırmacıların dile getirdiğinden daha da kötü bir durumun yaşanması hiç şaşırtıcı olmaz.”

"Nature Communications" adlı dergide yayınlanan araştırmada, vücut kitlesi, yaşam alanlarının genişliği, beslenme biçimi ve nesiller arasında geçen sürenin uzunluğu da dâhil olmak üzere, 15.500 farklı memeli ve kuş türünün beş temel özelliği incelendi. Ardından, araştırmacılar elde ettikleri bilgileri Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin soyu tükenmekle karşı karşıya olan tehdit altındaki türler kırmızı listesinde bulunan verilerle birleştirdiler.

Koruma Planları Acilen Uygulanmalı

Araştırma bağlamında Cooke ile birlikte çalışan Amanda Bates, şunları dile getiriyor: "Soyunun tükeneceği öngörülen bir tür varlığını sürdürdükçe, koruma eylemleri için hâlâ zamanımız var demektir. Bizimkine benzeyen araştırmaların bu çabalara destek olacağını umuyoruz."

WWF'de (Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı) vahşi yaşam konusunda baş danışman olan Paul De Ornellas, "Bu çalışma, doğa üzerindeki etkimizle ilgili başka bir uyarı işareti." diyor. Yanı sıra, doğanın iyileşebileceğini söylüyor. "Ama bunun gerçekleşmesi için küresel liderlerin acilen "Doğa ve İnsan Arasında Yeni Anlaşma" üzerinde kapsamlı bir uzlaşmaya varmaları gerekiyor."

Araştırma, bireysel türlerin üyelerinin küçülüp küçülmediğini ele almadı. Fakat insan baskısının değiştirdiği bazı vahşi hayat örnekleri saptadı. Kaya kırbağaçlarının kanatları kısalıyor ve bu sayede otomobiller tarafından öldürülmekten kurtuluyorlar. Yaban domuzları, çakallar ve antiloplar da dâhil olmak üzere, bazı memelilerin, insan tehdidinden kaçınmak için çoğunlukla gece yaşayan türler haline gelmesi gibi başka değişimler de söz konusu.

Kaynak: (The Guardian, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 5: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

I. Aşağıdakilerden hangisi hayvan türlerinin yok olmasının sebepleri arasında gösterilemez?

- a) İnsan faktörü
- b) Yanlış tarım uygulamaları
- c) Vahşi yaşam alanlarının küçülmesi
- d) Avlanma
- e) İklim

2. Metinde geçen “bel bağlamak” deyiminin açıklaması aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- a) Güvenmek
- b) Acele etmek
- c) Fikir yürütmek
- d) Zarar görmek
- e) Amaca ulaşmak

3. Metinde aşağıdaki hangi konuya değinilmemiştir?

- a) Soyu tükenen hayvanlara yönelik koruma eylemleri
- b) Avlanmanın hayvan türlerine olumsuz etkileri
- c) Hayvan türlerinin yok olmasının ne gibi sonuçlar ortaya çıkarması
- d) Hayvan türlerinin doğaya katkıları
- e) Ekosistemimizde bulunan hayvan türlerinin sınıflandırması

4. Yukarıdaki parçada anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

- a) Örnekleme
- b) Tartışma
- c) Betimleme
- d) Öyküleme
- e) Tanık gösterme

Öğrenelim

-AcAğInA, - AcAğl yerde

- Türkçede tercih bildirmek için ana cümle ile yan cümle arasında -AcAğInA, -AcAğl yerde kullanırız. Bu cümlelerde bir eylemi yapmak yerine başka bir eylemi yapmaktan söz ederiz.

Örnek:

» Ondan özür dile**ceğine** hala ben haklıyım diyor.

(Özür dilemesi gerekiyor ama yapmıyor.)

» Tarık'la kavga ed**ceğine** onu biraz anlamaya çalışmalısın.

(Tarık'la kavga etmeyi değil onu anlamaya çalışmayı tercih etmelisin.)

» Evlilik teklifine mutlu ol**acağı** yerde ağlıyor.

(Mutlu olması gerekiyor ancak o ağlıyor.)

» Ders çalış**acağı** yerde oturmuş film izliyor.

(Ders çalışması gerekiyor ama o film izlemeyi tercih ediyor.)

- “Hiç” sözcüğü Türkçede olumsuzluk, yokluk belirtse de kalıplaşmış ifadelerde anlatılmak istenen biraz farklıdır.

Hiç yoktan

Gereksizlik belirtir.

Örnek:

» Buradan dolmuş geçiyormuş zaten. **Hiç yoktan** yürüdük.

(Boşu boşuna yürüdük.)

» Bu hatayı Bilge yapmamış. Müdür onu **hiç yoktan** azarladı.

(Boş yere azarladı.)

Hiç değilse

En az seviyede elde ettiğimiz sonuçları anlatmak için kullanırız.

Örnek:

» Evi temizlememişsin **hiç değilse** odanı toplasaydın.

(En azından odanı toplasaydın.)

» Bana yalvarsın demiyorum **hiç değilse** özür dilesin.

(En azından özür dilesin.)

UYARI: Hiç yoktan, hiç değilse anlamında da kullanılabilir.

» Pahalı hediyeler beklemiyorum, **hiç yoktan/hiç değilse** bir çiçek alsaydın.

Etkinlik 6: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.**1. Aşağıdaki sözcüklerle kurallı cümleler oluşturun.**

1. Babasından dileyip affettireceği özür de kendisini hâlâ
ben ona yerde küstüm diyor
-
-

2. Taksiye neden yolu varken bu yürüdünüz binmek kadar ?
-

3. Tüh! almışım arabanın çıkarken anahtarını evin
alacağıma anahtarını evden
-
-

Etkinlik 7: Aşağıdaki cümlelerin ifade ettiği anlamı karşısına yazın.**a. gereksiz yere****b. en azından**

1. Film çok kötüymüş hiç yoktan uykusuz kaldım.
2. Misafirlkte hiçbir şey ikram etmedi hiç değilse bir bardak su verseydi.
3. Benden bir şeyler gizleyebilirsin ama hiç değilse yalan söyleme.

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İÇİN SON UYARI

Etkinlik 8: Eşleştirin.

1) Hava kirliliği

2) Deprem

3) Orman yangını

4) Kuraklık

5) Sel

Etkinlik 9: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

I. "Eşi benzeri görülmemiş." deyiminin anlamı aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- Daha önce sizi burada hiç görmedim. Mahallemize yeni mi taşındınız?
- Onun gibi hızlı yüzenini görmedim. Üst üste 7 olimpiyat madalyası kazanan tek yüzücü.
- Daha önce Türkiye’de bu meyveyi görmedim ama Rize’de yetiştiğini bilmiyordum.
- Bir daha onu hiç görmedim. Şimdi nerede yaşıyor, ne yapıyor? Hiçbir fikrim yok.
- Bu yemeği daha önce hiç yemedim. Tarifini mutlaka bana yaz.

2. “Ayak sürümek” deyiminin anlamı aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- Bir işi istemeyerek, ağırdan alarak yapmak.
- Bir işe hızlı bir şekilde başlayıp bitirmek.
- Bir işi yapmak için çok hevesli olmak.
- Bir işi gerekli özeni göstermeyerek yapmak.
- Bir işi yaparken önüne çıkan engelleri aşmak.

Etkinlik 10: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Ülkeler iklim değişikliği konusunda gerekli özeni göstermemektedir.	☐	☐
2. Küresel ısınma için gerekli tedbirler alınmazsa depremler daha fazla görülecektir.	☐	☐
3. Dünya yüzeyi 1.5 santigrat derece ısınırsa doğal afetler daha sık görülecektir.	☐	☐
4. Gerekli tedbirler alınmazsa kuraklık ve sel felaketi ile karşı karşıya kalacağız.	☐	☐
5. İklim değişikliğini önlemek için sanayide kullanılan fosil yakıt tüketimini azaltılmıştır.	☐	☐

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

KÜRESEL ISINMAYI DURDURMAK İÇİN NE YAPABİLİRSİNİZ?

Küresel iklim değişimi ve küresel ısınma, zamanımızın en önemli problemlerinden. Bunun çözümünde birey olarak bize de önemli görevler düşüyor. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde bireyi hedef alan kampanyalar, küreselleşen dünyada artık dışarıda yemek yemeyi, uzak mesafelere girmek ve alışveriş amaçlı seyahatleri yasaklayıp; yerli malı kullanılmasını öneriyor. İşte birey olarak küresel ısınmayı durdurmak için tavsiye edilenler:

1.

Anlamadığınız bir şeyi çözemeyebilirsiniz. Ne konuştuğunuz hakkında bilgilenin, araştırmacı olun, daha fazla ve sürekli öğrenin. Herkes doğruyu söylemiyor. Her okuduğunuza ve gördüğünüze inanmayın. Doğru kaynaklardan iklim değişimi problemini ve çözüm yollarını öğrenin. İnsanlara onun hakkında bir şeyler anlatın.

2.

Komşularınızla birlikte yollara, boş yerlere ağaç dikin hiç değilse kendi bahçenizi, evinizin etrafını ağaçlandırın. Ağaçlar, havadaki karbonu alıp oksijen verir. Aynı zamanda kışın rüzgârı kesip soğumayı önler ve evlerimizin ısınma faturasını düşürür. Yazın ise gölge yaparak soğutma ihtiyacını azaltıp enerji masrafını düşürerek fosil yakıt kullanımını azaltabilir.

3.

Kışın eviniz çok sıcak olunca serinlemek için pencereleri açmayın, kaloriferleri kısın. Isıtıcıyı daha fazla açmak yerine sizi sıcak tutacak giysiler giyin. Normal ampulleri floresan gibi tasarruflu ampullerle değiştirin. Böylece yılda 1.5 ton sera gazı üretmemiş olursunuz. Saatler süren duşlar alacağınıza kısa duşlar alın. Çok az çamaşır için çamaşır makinesini çalıştırmayın. Yazın kavurucu güneşin içeriye girmesini perdeleri kapatarak önleyin. Sıcak günlerde klimayı açacağınıza daha hafif, bol giysiler giyin ve vantilatör kullanın.

4.

Kullanmadığımız zaman ışıklar, televizyon, bilgisayar, ısıtıcı gibi elektrikli aletleri açık bırakmayın. Tembellik edip TV, bilgisayar gibi elektrikli aletleri uyku modunda bırakmayın. Bilgisayar ve TV'leri de kullanmadığınız zaman düğmesinden kapatın. Şarj aletlerini saatlerce fişte bırakmayın. Hiç değilse kullanılmayan elektrikli aletlerin fişini çekin. Böylece ailece karbondioksit üretimini yaklaşık olarak yüzde 10 veya daha fazla azaltabilirsiniz.

5.

Yerel mağazalardan, alışveriş merkezlerinden ve pazarlardan alışveriş yapın. Yerli malı kullanın. Alışveriş için seyahat etmek sera gazlarını artırır. Ayrıca dışarıdan getirilen malların uçak ve kamyonlarla büyük miktarlarda fosil yakıtlar kullanılarak uzun mesafeler boyunca taşındığını unutmayın.

6.

Zorunlu olmadıkça tatil için çok uzaklara gitmeyin. Uçak gibi büyük miktarda fosil yakıtı kullanan araçlarla seyahat etmekten sakının. Aracınıza bineceğiniz yerde yürürseniz ya da bisiklete binerseniz büyük bir fark yaratabilirsiniz. Hiç değilse toplu taşıma araçlarını kullanın. Hayır ben kendi aracımı kullanacağım diyorsanız hiç değilse araç kullanma alışkanlıklarınızı değiştirin. Unutmayın otomobiller çok hızlı sürülmediklerinde daha az benzin yakar.

7.

Mümkün olduğunca güneş enerjisi kullanın. Güneş enerjisiyle doğanın dengesini bozmadan sıcak su elde edebilir, evinizi ısıtabilir ve elektrik enerjisi üretebilirsiniz. Hükümetlerden temiz enerjinin yaygınlaştırılmasını ısrarla isteyin.

8.

Dışarıdan yiyeceğinize evde pişirin. Evde yemek daha ekonomiktir. Ayrıca seyahat etmeyeceğiniz için fosil enerjisinden tasarruf sağlayarak küresel ısınma probleminin çözümüne de katkıda bulunur. Ayrıca daha az et yiyerek ve şarküteri ürünleri kullanarak sera gazlarının azaltılmasına da katkıda bulunabilirsiniz.

9.

Plastik vb. maddelerin kullanımını ve çöp üretimini azaltın. Alışverişte aldığınız ürünler aşırı paketlenmiş olmasın. Mümkünse bu tür çevreye zararlı maddeleri satın almayın. Mevcut plastik alışveriş torbalarını bir kez kullanacağınıza tekrar tekrar kullanın. Alışveriş torbalarınız ve satın aldığınız ürünlerin ambalajları geri dönüşümlü olsun. Çöpleri asla yakmayın.

Kaynak: (www.hurriyet.com.tr, düzenlenmiştir.)

Etkinlik 11: Aşağıdaki başlıkları uygun paragraflarla eşleştirin.

- A. BİLGİLENİN
- B. AĞAÇ DİKİN
- C. DAHA AZ VE KISA MESAFELERE SEYAHAT EDİN
- D. AZ TÜKETİN, YENİDEN KULLANIN, GERİ DÖNDÜRÜN
- E. YEMEK PIŞIRMİYİ ÖĞRENİN VE EVDE YİYİN
- F. GÜNEŞ ENERJİSİ KULLANIN
- G. ENERJİDEN TASARRUF EDİN
- H. ALIŞVERİŞİNİZİ OLDUĞUNUZ YERDE YAPIN
- I. ELEKTRİKLİ ALETLERİ DÜĞMESİNDEN KAPATIN

Etkinlik 12: Okuduğunuz metinde aşağıdaki hangi bilgilerden söz edilmektedir? İşaretleyin.

- 1. Ekonomik önlemler
- 2. Ağaçların önemi
- 3. Elektrikli aletlerin zararlar
- 4. Enerjide tasarruf etmenin yolları
- 5. Küresel ısınmanın işaretleri

Etkinlik 13: Aşağıdaki sözcüklerle kurallı cümleler oluşturun.

1. tek plastik poşetler kullanmak kullanımlık yerine torbalar kumaş kullanın.

2. dışarıda evde pişirip yemek yiyeceğinize yiyin.

3. uzak yapmak alışveriş yerlerden yakın yerine yerlerden yapın.

4. araba yavaş bile toplu bisiklet kullanmak azından aracı kullanın
kullanmıyorsanız yerine en taşıma arabanızı ya da sürün.

5. ağaç dikmiyorsanız dikin bile kesmeyin.

Yazalım

Nükleer enerjinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir? Kompozisyon yazın.

Ders 3: DOĞA KAZANDI

Bu derste neler öğreneceğiz?

Doğa ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri okuyup anlayabilecek ve bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

BİR MEYDAN OKUMA OLARAK ÇÖP TOPLAMA!

Hayatımızı etkileyen sosyal medyada “meydan okuma” geleneği başladı. “Bu kitabı okudum ve bu kişiye meydan okuyorum.” diyerek kitap okuma oranına katkılar sağlayan bu gelenek sosyal yardımlaşmadan doğa bilincine kadar birçok konuda faydalı oldu. Geleneğin başladığı ilk zamanlarda, hareket halindeki arabadan inip dans etmeye başlayanlar vardı. Bu akımın adı “Kiki Challenge”dı. Daha sonra, 2018 yılı sonlarına doğru evlerde, sokaklarda yere yatma akımı başladı, bunun ismi ise “Falling Stars Challenge”dı. Ardından katılanların 10 yıl önce ve 10 yıl sonra çekilmiş fotoğraflarının yan yana sosyal medyada sergilendiği “10 Years Challenge” akımı geldi. Doğrusu, hepsi de tuhaf şeylerdi.

Son zamanlarda “Trash Challenge” etiketiyle paylaşılmaya başlanan “çöp toplama” akımı konusunda **bunu** söyleyemiyoruz. Zira insanların çöplerle kaplı doğal alanları ellerine geçirdikleri eldivenlerle temizlediği, topladıkları çöpleri koydukları çöp poşetlerinin önünde poz vererek katıldığı bu akım, hem küresel düzeyde destek alıyor, hem de bu akıma katılan insanları hepimiz takdir ediyoruz. Ormanın, denizin, tarlanın, bahçenin, derenin kirliliği ve temiz halini sosyal medyada paylaşımlarını alkışlıyoruz. Bu etiketin öncekilerden farkı var, “ergen işi bir saçmalık” olmaması, gezegenimize faydalı ve politik bir tarafının olmasıdır. İklim değişiklikleri, havaların hissedilir derecede ısınması, buzulların eriyor olması, plastik dolu denizlerin hayvanlar ve insanlar için artık tehlike saçan hale gelmesi gibi başlıklar tüm dünyanın ana gündem maddelerinden biri. Hatta böyle giderse birinci maddesi olacağını bile söyleyebiliriz. Ayrıca, çevreye saygı, doğanın korunması konuları, 1970’lerden sonra ağırlık kazanmaya başlayan son derece politik konular ve hatta kimlik meselesi olarak alınması gerektiği bile söylenebilir.

Nitekim 250 yıldır doğal kaynakları sonsuzmuş gibi döke saça harcanan, acımasızca kirlenilen Dünya; 20. Yüzyılın ikinci yarısından sonra yavaş yavaş tehlike sinyalleri vermeye başladı. Dünyanın yüzlerce yıldır değişmeyen ekolojik döngüsü ilk kez sarsılmaya, türler bir bir tükenmeye, kirliler ve çöpler görünür olmaya, havalar ısınmaya, buzullar erimeye başladı. Bazı bölgelerde çölleşmeler, bazılarında ise seller ve su baskınları ortaya çıktı. Yağmurlar doğa güzelliği olmaktan çıkıp insanoğlunu tokatlar gibi gökten düşmeye; ceviz büyüklüğündeki dolular kafa göz yarmaya, araç kaportalarını delip geçmeye başladı.

Çevrecilik, çevre felaketleri yaşanmaya başladıktan sonra ortaya çıktı. Buna küresel toplumsal bir hareket de diyebiliriz. Çünkü günümüzde Amerikalıların yüzde sekseni, Avrupalıların üçte ikisi kendini çevreci olarak tanımlıyor. Türkiye’de böyle bir araştırma yapılırsa, sonucun yüzde elliden aşağı çıkmayacağına eminim. Neden? Çünkü çevreci hareket; ekonomi, toplum ve doğa arasındaki ilişki üzerine, hepimizin düşünme biçimini değiştirdi. Doğanın korunmasına yönelik yeni bir kültür yarattı. Bu, kaçınılmaz bir sonuçtu çünkü gezegen insandan intikam almaya çoktan başlamıştı.

28 binden fazla geri dönüş alan “Trash Challenge” akımına Amerika’dan da Güney Kore’den de, Pakistan’dan da katkıda bulunuluyor.

Hatırlayalım, geçtiğimiz yıllarda “Japon Turistler İzmir ve Kapadokya’da çöp topladı.” “F1 Şampiyonu Lewis Hamilton Göcek’te çöp topladı.” ve benzeri haberlere bir yanımız utanmış, ama bir yanımız da çöp toplayan turistleri takdir etmişti. Öte yandan insanların, kendilerinin olmayan bir ülkede çöp toplaması, çoğumuz tarafından tuhaf karşılanmıştı. Bu örneklerden de yola çıkarak diyebiliriz ki çevre konusu, evrensel bir düşünceyle yaklaşılması gereken bir konu. Gezegen kendisine yapılanların bedelini ödetirken ırk, coğrafya ya da inanç ayrımı yapmıyor, her bölgeyi ve herkesi vuruyor.

“Trash Challenge” akımına dönersek... Çöp toplayanların bir amacı doğayı temizlemek ve bu konuda bir bilinç oluşturmaksa diğer amacı da doğayı kirletenleri utandırmak. Bu iyi niyetli insanların ortaya koyduğu tavrı kutlamak gerektiğine inanıyorum. “Sembolik bir hareket bu, dünya böyle mi kurtulacak?” diyeceklere de bazen sembol, simge ve işaretlerin doğrudan anlatımdan daha anlamlı ve büyük sonuçlara yol açabildiğini hatırlatalım.

Kaynak: (www.yenisafak.com, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 14: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

I. Metinde geçen “bunu” sözcüğü ile ne anlatılmak istenmiştir?

- Çöplerle kaplı doğal alanların olduğunu
- Eldivenlerle temizlik yapıldığını
- Diğer akımlara benzemediğini
- Tartışılır ve tuhaf olduğunu
- Gezegenimize zararlı olduğunu

2. Aşağıdakilerden hangisi dünyanın ana gündem maddelerinden biri değildir?

- a) İklim değişiklikleri
- b) Buzulların eriyor olması
- c) Kitap okumanın gerekliliği
- d) Havaların hissedilir derecede ısınması
- e) Plastikle dolu denizlerin hayvanlar ve insanlar için tehlike saçır hale gelmesi

Öğrenelim

AD DURUM EKLERİ(YAN İŞLEVLER)

- Ad durum eklerinin bir nesne ya da kişinin hedefini, yerini ve kaynağını gösterdiğini hatırlayalım.
- (y)E : Okula gidiyorum. (HEDEF)
- DE: Ankara'da yaşıyorum. (YER)
- DEN: Ağaçtan bir meyve kopardım. (KAYNAK)

Bu eklerin birden fazla işlevi vardır. Amaç ya da konu anlatmak için de kullanırız.

Örnek:

Nur bana pasta yapıyor. (Nur benim için pasta yapıyor.)

Aa Bilge! Biz de senden konuşuyorduk. (Senin hakkında konuşuyorduk.)

- Zaman adlarını zarflaştırırlar.

Örnek:

Nohutları akşamdan ıslatın. (akşam)

Sabahtan orda oluruz. (sabah erken saatlerde)

Proje haftaya bitecek. (gelecek hafta)

- -(y)E ve -Den i para birimlerinde kullanarak ücret, fiyat hakkında konuşuruz.

Örnek:

1 liraya döner yiyip zehirlenmişler.

30 liradan üç tane kazak aldım.

- -DEn eki ile neden, gerekçe anlatabiliriz.

Örnek:

Gürültü**den** ders çalışamıyorum. (gürültü sebebiyle)

Heyecan**dan** ne söyleyeceğimi unuttum. (heyecanlandığım için)

Korku**dan** dili tutuldu. (korktuğu için)

- -DEn eki ile bütün-parça ilişkisi kurarak tamlama yapıları kullanabiliriz.

Örnek:

Paketler**den** biri sana.

Sınıf arkadaşları**mdan** en çok onu seviyorum.

- -DEn eki ile cümleye aynı, benzer anlamı katabiliriz.

Örnek:

O ayakkabı**dan** bende de var.

Kitapçı**da** bu kitaptan yoktu.

Belirtme Durumu

- Türkçede belirtme durumu fiilin neyi veya kimi etkilediğini gösterir.
- Türkçede belirtme durumu ekleri "-ı, -i, -u,-ü"dür. Bunun yanında bir iki zamirde kullanılan "-nı, -ni, -nu, -nü" şeklinde ikinci bir kullanımı vardır: oda-y-ı, ağaçlar-ı, ev-i, üzüm-ü, yakası-n-ı, bu-n-u, şu-n-u vb. (2008: 231).
- Belirtme durumu -(y)ı, nesnenin ve etkilenenin temel belirticisi olarak görülebilir. İletilmek istenen amaca göre belirtme durumunun işlevi değişebilir.

Örnek:

Doktor hastalarıı tedavi eder.

(Genel bir ifadedir. Tanımlama cümlesidir. Doktorun ne iş yaptığını söyler. Tüm hasta topluluğunu belirtir.)

Doktor hastalarıı tedavi etti.

(Belirli bir hasta gurubu. Hastalar zaman ve sayı açısından kısıtlanmıştır.)

Örnek:

Ayşe, merdiveni **ç**ıktı. (Merdivenin tepesine kadar **ç**ıktı.) (Yapılan işin ne olduğunu anlatır)

Ayşe, merdivene **e** çıktı. (Bütün içerisindeki bir parça yani belirli bir merdiven)

Belirtme durumu almış nesne, yer veya konum bildiriyorsa eylemin nesnenin bütününe kapsayan bir etkisi vardır.

Yönelme Durumu

Yönelme durumu –(y)A, kelime gruplarında ve cümlelerde fiildeki hareketin yöneldiği adın içinde bulunduğu durumdur. Bir başka anlatımla adı; yönelme, yaklaşma işlevi ile fiile bağlar. Ekin başlıca görevleri şunlardır:

- Yer, yön gösteren adlar ile diğer bir kısım adlarda yönelme görevinde yer tümleci oluşturur. Yönelme durumundaki ad bir kelime grubu da olabilir. Bu görev ekin aslı görevidir:

Örnek:

Ben **tiyatroya** gidiyorum. (Hedef)

Sessizce pencereden **aşağıya** bak. (Hedef)

- Fiile “zaman” ve “süre” işlevi ile bağlar:

Örnek:

Köpeğimi bir **haftalığına** arkadaşşıma bıraktım.

Sınavlar önümüzdeki **haftaya** sarktı.

- Fiile “amaç, maksat bildirme” işlevi ile bağlar:

Örnek:

Markete **alışveriş yapmaya** gidiyorum.

Derslerinde **başarılı olmaya** çalıştı.

Bulunma Durumu

- Bulunma durumu (lokatif) –DA eylemle nesnelere arası konumsal bir ilişkiyi belirtir. Bu belirtme yer, zaman ve şekil bildiren soyut anlam olmak üzere üçe ayrılır.

Yer: evde, arabada, Ankara’da, yanımda.

Arkadaşlarım **arabada** beni bekliyorlar.

Zaman: saat üçte, ağustosta, arada sırada, ayda bir.

Saat **altıda** gelecekler.

Soyut: kare şeklinde, şu uzunlukta, mavi renkte.

Belki bir gün bu **işte** çok para kazanırsın.

- -DA eki ile karşılanan bulunma durumu, genellikle fiildeki oluş ve kılışın yerini bildirir. Bu yer somut veya soyut olabilir. Bulunma durumunun yer gösterme işlevinin yanı sıra zaman, süreklilik, tarz bildirme, karşılaştırma, gösterme, vasıta, amaç, sebep gibi işlevleri de vardır. Ekin başlıca görevleri şunlardır (Korkmaz, 2017: 299-309):
- Bulunma durumunun asıl görevi yer bildirmektir. Bu yüzden bulunma durumu ekini alan ad veya ad grubu cümlede yer tamlayıcısı görevindedir:

Örnek:

Yurtta yabancı öğrenciler var.

Tatilde **karavanda** konaklayacağız.

Okulun **önünde** seni bekliyorum.

- “oluş ve kılışın zamanını bildirme” ifadesiyle fiile bağlar:

Örnek:

Bebek sekizinci **ayda** doğdu. (zaman)

İnternet 2000'lerin **sonunda** neredeyse her eve girdi. (zaman)

- fiile “vasıta” işlev ve anlatımıyla bağlar:

Örnek:

Sayende sınavda başarılı oldum.

Çok çalışması **sayesinde** kısa sürede iyi yerlere geldi.

- “Miktar, derece, sebep, yüzünden bakımından için, bildirme vb.” ifadelerle fiile bağlar:

Örnek:

Düzce depreminde binlerce ev yıkıldı.

Ali eşsiz güzellikte bir kızla evlendi.

- **Ayrılma Durumu / Çıkma Durumu**

(Uzaklaşma / ablatif) –DAn, işlevsel olarak yönelmeye benzerdir. Ayrılma durumu nesneye “kaynak” işlevselliği katarken yönelme “hedef” işlevindedir.

Ayrılma durumunda bir uzaklaşma vardır.

Örnek:

Oda-dan çıktım.

Aniden **araba-dan** indi.

- Eklendiği adı, fiile “-den dolayı, -diği için” ifadesi ve sebep-sonuç ilişkisi ile bağlar:

Örnek:

Selçuk İnan, ayak ağrılarından son maça çıkamadı. (ağrıdığı için)

Gömleğim sıcaktan sırtıma yapıştı. (sıcak olduğu için)

Bütün gün ders çalışmaktan sıkıldım. (çok çalıştığım için)

Heyecandan ne söyleyeceğimi unuttum. (heyecanlandığım için)

- Zaman gösteren adlarda oluş ve kılışın zamanını bildirir:

Örnek:

Yeni evimizde ilk günden kavga çıkarma. Haydi, sen uyu.

Sabah erkenden yola çıkacağız.

- Eklendiği adı, fiile bir nesnenin hangi maddeden yapıldığını ve oluştuğunu gösterme ilişkisi ile bağlar:

Örnek:

Kahramanmaraş'ta keçi sütünden dondurma meşhurdur.

Çocuklarla kardan adam yapmayı çok seviyoruz.

- Eklendiği adı, başka bir ad veya fiile bir bütünün parçasını gösterme veya o bütünden gelme ilişkisi ile bağlar:

Örnek:

Sınıfın en çalışkanlarından üç öğrenci benimle İstanbul gezisine katılacak.

Günlerden bir gün beklediğim haber geldi.

- Bir bütünü bildirir, adı fiile bütünlük ifadesi ile bağlar:

Örnek:

Öğrenciler hep bir ağızdan “Yaşasın Türkiye” diye bağırdı.

Sınavda son ünitenin tamamından sorumlusunuz.

Etkinlik 15: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

“Pastadan yesene, tadı harika!”

1. Cümlesinde ad durum eki hangi işlevde kullanılmıştır?

- a) Sebep
- b) Zaman
- c) Amaç
- d) Parça- bütün ilişkisi
- e) Benzerlik

“Yemekleri akşamdan hazırladım.”

2. Cümlesinde ad durum eki hangi işlevde kullanılmıştır?

- a) Sebep
- b) Zaman
- c) Amaç
- d) Parça- bütün ilişkisi
- e) Benzerlik

“Fırtınadan tüm tarla mahvoldu.”

3. Cümlesinde ad durum eki hangi işlevde kullanılmıştır?

- a) Sebep
- b) Zaman
- c) Amaç
- d) Parça- bütün ilişkisi
- e) Benzerlik

“Sınıftan birinin annesinin yaptığı keki herkes çok beğendi.”

4. Cümlesinde ad durum eki hangi işlevde kullanılmıştır?

- a) Sebep
- b) Zaman
- c) Amaç
- d) Parça- bütün ilişkisi
- e) Benzerlik

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

GIDA ATIKLARI BİR ORMANI YOK OLMAKTAN KURTARDI

Etkinlik 16: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Portakal suyu üreticileri ormanlık alanın yeniden canlanması için doğal atıkların geri dönüşüme kazandırılmasında büyük mücadeleler verilmiştir.	☐	☐
2. Timothy Treuer'e göre portakal kabuğu atıklarının bırakıldığı yerde yeni bir ekosistem oluşmuştur.	☐	☐
3. 1990 yılından itibaren şirketler atıklarını değerlendirmek için orman alanları içerisinde geri dönüşüm fabrikaları kurmuşlardır.	☐	☐
4. Uzmanlar meyve kabuğu atıklarının dünyadaki diğer kurak alanlara etkisinin araştırılması için yeni çalışmalar başlatmıştır.	☐	☐
5. Uzmanlar doğal atıkların bırakıldığı alan ile bırakılmayanları karşılaştırdığında bazı yok olmuş bitki ve ağaç türlerinin yeniden yetiştiğini gözlemlediler.	☐	☐
6. Uzmanlar portakal kabuklarının doğaya nasıl katkı yaptığını bilimsel olarak kanıtlamıştır.	☐	☐

Etkinlik 17: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Aşağıdaki deyimlerden hangisi parçada geçen “şaşkınlığını gizleyemedi” söz öbeğindeki anlamıyla kullanılmıştır?

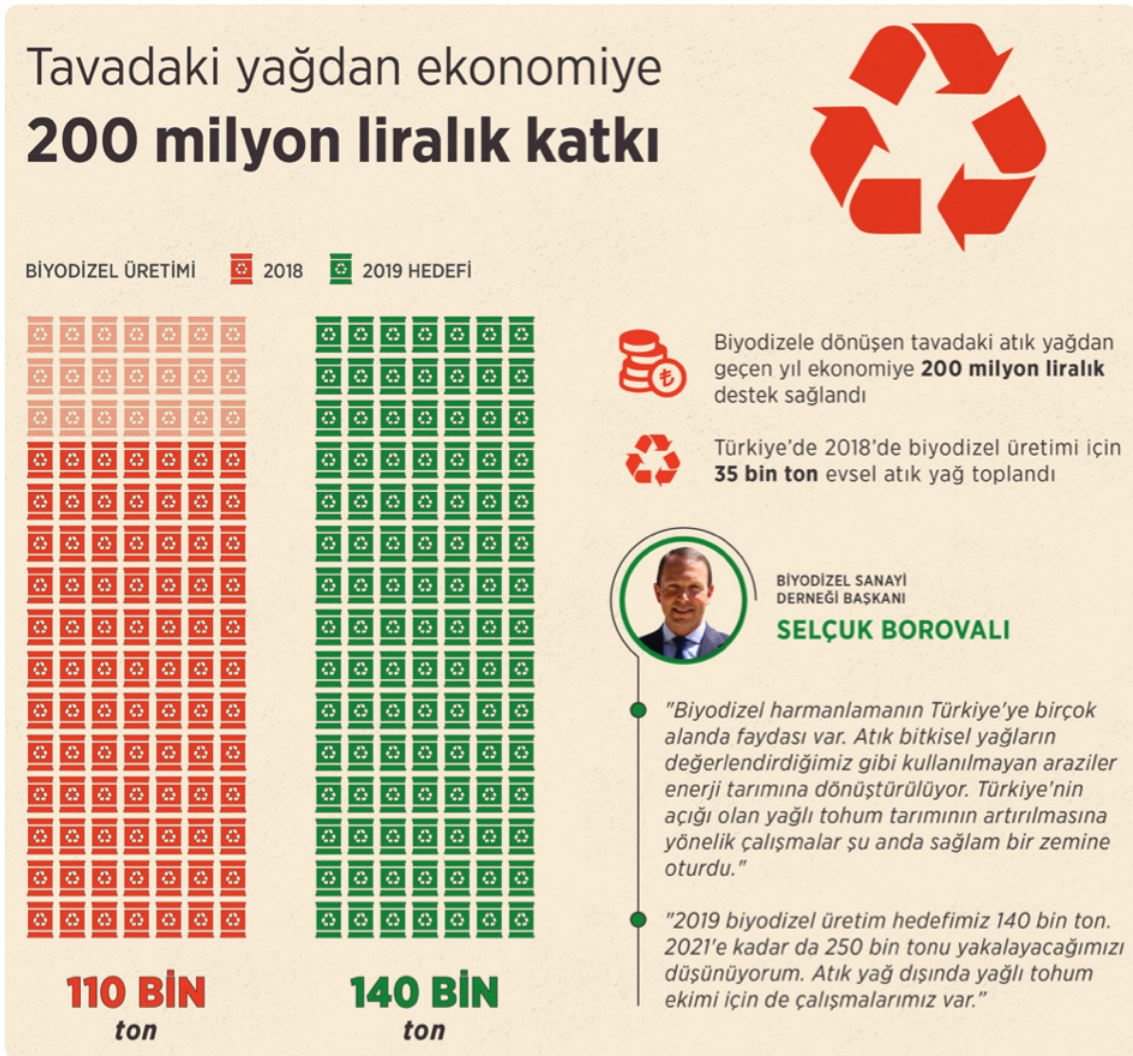
- Onu yıllar sonra karşısında görünce gözlerine inanamadı.
- Yıllar sonra annemi birden karşımda görünce gözlerim doldu.
- Bu zamana kadar nerdeydin? Gözlerim yollarda kaldı.
- Eski bir dostuna benzettiği için gözünü ondan alamıyordu.
- Genel müdürün yanına şimdi sakın, gitme! Öfkeden gözü dönmüş.

2. Parçaya göre orman ekosistemine olumlu yönde katkı sağlayan “portakal kabuklarının” etkisi uzmanlar tarafından neden araştırılmaktadır?

- Ekosistemdeki bitki ve hayvan çeşitliliği artırmak için
- Ekosistemde oluşabilecek zararı tespit edebilmek için
- Ekosistemdeki faydalarını keşfedip uygulayabilmek için
- Ekosisteme katkı sağlayacak şirketlerden destek almak için
- Ekosistemin oluşabilecek doğal felaketleri önlemek için

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

Ülkemiz, petrol tüketiminin ancak %15’ini kendi kaynaklarıyla sağlayabilmektedir. Tarıma elverişli topraklara sahip olan ülkemizde biyodizel kullanımı, alternatif yakıt seçeneklerinin başında gelmektedir. Bu ürünlerin fosil kökenli yakıtlara göre daha temiz olması nedeniyle özellikle büyük şehirlerde hava kirliliğinin azalmasında etkin bir rol oynayacaktır. Biyodizel üretimi sonucunda meydana gelen gliserin, çevre açısından zararsızdır ve birçok kullanım

alanına sahiptir. Çevresel faydalarından ve yenilenebilir bir kaynaktan üretilmesinden dolayı biyodizelin, dizel motorlar için alternatif bir yakıt olarak kullanımı hızla artmaktadır. Ayrıca kullanılmış yağların biyodizel üretiminde kullanılması kanalizasyon sistemlerindeki arıtma maliyetini azaltır. Atık yağlardan elde edilen bu yakıt türü Belçika, İtalya, Almanya, Fransa Japonya ve ABD gibi birçok ülkede yıllık 400.000 ton rakamını aşmıştır. Sonuç olarak, bu tür yakıt kullanımının çevre için birçok avantaja sahip olduğu görülmüştür.

Kaynak: (www.aa.com.tr, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 18: Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre yanıtlayın.

1. Türkiye’de biyodizel kullanımının günden güne artmasının sebebi nedir?

- a) Alternatif motor türlerinin üretimine katkı sağlaması
- b) Doğaya zararı olmayan enerji kaynağı olması
- c) Büyük şehirlerde hava kirliliğine neden olması
- d) Bazı ülkelerin sadece bu yakıt türünü kullanması
- e) Tarım üretimine katkı sağlayarak verimliliği arttırması

2. Aşağıdakilerden hangisi biyodizel üretiminin artmasının Türkiye’ye faydalarından değildir?

- a) Atık olan yağların geri dönüşüme kazandırılması
- b) Kullanılmayan tarım arazilerinin yeniden değerlendirilmesi
- c) Çeşitli tohumların üretimine yeniden başlanması
- d) İhraç edilerek ülke ekonomisine katkı sağlaması
- e) Yeni nesil dizel motor üretimine başlanması

3. Aşağıdakilerden hangisi biyodizel üretiminin çevreye sağladığı faydalardan değildir?

- a) Büyük şehirlerde hava kirliliğini azaltması
- b) Kullanılmayan arazilerin enerji tarımına dönüştürülmesi
- c) Ekonomiye önemli ölçüde katkı sağlaması.
- d) Atık yağların kanalizasyon sistemine karışmaması
- e) Üretim esnasında açığa çıkan ürünlerin doğaya katkı sağlaması

Etkinlik 19: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

Doğru Yanlış

1. Türkiye'nin 2019 yılı biyodizel üretim hedefini gerçekleştirebilmesi sadece atık yağlara bağlıdır.
2. Kullanılmış yağların biyodizel üretiminde kullanılması kanalizasyon sistemlerindeki arıtma maliyetini azaltır.
3. Türkiye'de verimli tarım arazilerinin olması fosil yakıt tüketiminin azalmasına katkı sağlayabilir.
4. Biyodizel üretimi sonucunda ortaya çıkan çeşitli yağlar çevreye zarar verebilir.
5. 2019 yılı hedefi ile 2018 yılında üretilen biyodizel üretiminin toplamının 2021'e kadar gerçekleştirilmesi düşünülmektedir.

 Yazalım

Doğada biyolojik çeşitlilik kaybı giderek artıyor

Dünya genelinde ekonomik ve sosyal kalkınmada hayati öneme sahip biyolojik çeşitliliğin giderek azalması canlıların yaşamı için tehlike arz ediyor

BM bünyesinde her yıl 22 Mayıs tarihi "Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik" günü olarak kutlanıyor

İnsan faaliyetleri yüzünden 1 milyona yakın hayvan ve bitki türü yok olma tehlikesiyle karşı karşıya

SON 50 YILDA TÜRLERİN POPÜLASYONLARINDA KAYIP

Karasal türler %38

Deniz türleri %36

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- İklim değişikliği
- Kentleşme
- Aşırı avlanma
- Demografinin değişmesi
- Ormanların yok edilmesi

Bilinen **300 binden fazla bitki türünün** arasından değerlendirilen **12 bin 914 türün yaklaşık %68'i** yok olma tehdidi altında

Dünyadaki mahsule en büyük **zirai katkı sağlayan polenlemenin** baş aktörü arıların **%40'ı** yok olma riskiyle karşı karşıya

Balık rezervlerinin yaklaşık üçte biri **aşırı avcılığa maruz kalıyor ve tatlı su balıklarının** üçte biri tehlike altında

Kaynak: (www.aa.com.tr, düzenlenmiştir.)

YANITLAR

Etkinlik 1:

1. + 2. + 3. + 4. - 5. + 6. -

Etkinlik 2:

1. Y
2. D
3. Y
4. D
5. D

Etkinlik 3:

1. b
2. c
3. a
4. d

Etkinlik 4:

1. e
2. a
3. e
4. a
5. c

Etkinlik 5:

1. e
2. a
3. e
4. a

Etkinlik 6:

1. Babasından özür dileyip kendisini affettireceği yerde hâlâ ben de ona küstüm diyor.
2. Taksiye binmek varken bu kadar yolu neden yürüdünüz?
3. Tüh! Evden çıkarken evin anahtarını alacağıma arabanın anahtarını almışım.

Etkinlik 7:

1. Film çok kötüymüş hiç yoktan uykusuz kaldım. **(GEREKSİZ YERE)**
2. Misafirlikte hiçbir şey ikram etmedi hiç değilse bir bardak su verseydi. **(EN AZINDAN)**
3. Benden bir şeyler gizleyebilirsin ama hiç değilse yalan söyleme. **(EN AZINDAN)**

Etkinlik 8:

1. e
2. a
3. d
4. c
5. b

Etkinlik 9:

1. b
2. a

Etkinlik 10:

1. D
2. Y
3. Y
4. D
5. Y

Etkinlik 11:

1. A
2. B
3. G
4. I
5. H
6. C
7. F
8. E
9. D

Etkinlik 12:

1. + 2. + 3. + 4. + 5. -

Etkinlik 13:

1. Tek kullanımlık plastik poşetler kullanmak yerine kumaş torbalar kullanın.
2. Dışarıda yemek yiyeceğinize evde pişirip yiyin.
3. Uzak yerlerden alışveriş yapmak yerine yakın yerlerden yapın.
4. Araba kullanmak yerine toplu taşıma aracı ya da bisiklet kullanın, kullanmıyorsanız en azından arabanızı yavaş sürün.

Etkinlik 14:

1. d
2. c

Etkinlik 15:

1. d
2. b
3. a
4. d

Etkinlik 16:

1. Y
2. D
3. Y
4. Y
5. D
6. Y

Etkinlik 17:

1. a
2. a

Etkinlik 18:

1. b
2. d
3. d

Etkinlik 19:

1. Y
2. D
3. D
4. Y
5. D

Yararlanılan kaynaklar

<https://www.denizhaber.com/gundem/baba-vanganin-korkuc-kehanetleri-h20636.html>

<https://www.theguardian.com/environment/2019/may/23/humans-causing-shrinking-of-nature-as-larger-animals-die-off> (çev. Tarkan Tufan)

<http://www.hurriyet.com.tr/kuresel-isinmayi-durdurmak-icin-yapabileceginiz-10-sey-4028397>

<https://www.yenisafak.com/yazarlar/ozlemalbayrak/bir-meydan-okuma-olarak-cop-toplama-2049650>

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/14360> adresinden 17.05.2019

www.aa.com.tr/tr/info/infografik/14360 adresinden 17.05.2019